

Høringsuttalelse fra Norges Frivilligsentraler

NOU 2026: 6 Den nye velferdskommunen

Norges Frivilligsentraler takker for muligheten til å gi innspill til NOU 2026: 6 Den nye velferdskommunen.

Norges Frivilligsentraler (NFS) støtter utvalgets hovedkonklusjon: Norge står overfor en omfattende omstilling av velferdssamfunnet. Utfordringene kan ikke løses gjennom mer tjenesteproduksjon, men krever sterkere lokalsamfunn, økt deltakelse og bedre samspill mellom kommune, innbyggere, frivillighet, ideell sektor og næringsliv.

NSF er positive til at utvalget løfter fram frivilligheten som sentral medskaper av framtidens velferd.

Vi er særlig glade for at utvalget peker på ordningen med frivilligsentralene som en struktur som kan muliggjøre denne nødvendige omstillingen, og anerkjenner frivilligsentralene som en nasjonal ordning med en etablert lokal struktur i 95% av kommunene, med potensial til å styrke samspillet mellom kommune, frivillighet og innbyggere.

NFS har gjennom flere innspill og dialogmøter bidratt til utvalgets arbeid. Vi opplever at mange av våre anbefalinger er gjenkjennelige i utredningen, blant annet behovet for styrkede rammevilkår, kompetanseutvikling, tydeligere rolleforståelse og anerkjennelsen av frivilligsentralenes funksjon som bindeledd og koordinator (utvalget bruker ordet knutepunkt) i lokalsamfunnet.

NFS støtter hovedretningen i utvalgets forslag. Samtidig mener vi det er viktig at videre utvikling av frivilligsentralordningen bygger på sentralenes lokale forankring, mangfold og evne til å møte ulike behov i ulike lokalsamfunn. En styrket rolle for frivilligsentralene må følges av tydelige rammer, tilstrekkelige ressurser, kompetanseutvikling og en avklaring av både kommunenes og statens ansvar.

NOU 2026:6 peker selv på sektorisering som en barriere for nødvendig omstilling, og understreker behovet for en mer samordnet innsats på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer. NFS mener derfor det er avgjørende at også den videre behandlingen og oppfølgingen av NOU-en skjer tverrsektorielt. Dette er særlig relevant for forslagene om frivilligsentralene, der ansvaret for ordningen ligger i Kultur- og likestillingsdepartementet, mens utredningen er avgitt til og følges opp av Helse- og omsorgsdepartementet. Skal intensjonene om bedre samspill mellom offentlig sektor, sivilsamfunn og lokalsamfunn realiseres, må staten selv organisere oppfølgingen på en måte som motvirker sektorisering. NFS oppfordrer derfor regjeringen til en tverrdepartemental oppfølging av NOU 2026:6.

Frivilligsentralene som lokal infrastruktur

NFS deler utvalgets vurdering av at det er viktig å bygge videre på eksisterende strukturer framfor å etablere nye. Ordningen med frivilligsentraler har utviklet seg gjennom 35 år, og frivilligsentralene er i dag etablert i 95 prosent av landets kommuner. De representerer dermed en unik lokal infrastruktur for mobilisering, koordinering og utvikling av frivillig innsats.

Frivilligsentralene fungerer som møteplasser, brobyggere og bindeledd mellom kommuner, frivillige organisasjoner og innbyggere. De mobiliserer mennesker, ideer og ressurser og bidrar til å bygge relasjoner, tillit, fellesskap og lokal handlekraft. Dette er ressurser som har betydning på tvers av samfunnsområder – blant annet for folkehelse, inkludering, oppvekst, kultur, integrering, beredskap, demokrati og lokalsamfunnsutvikling.

NFS vil derfor understreke at frivilligsentralenes samfunnsoppdrag ikke må avgrenses til helse- og omsorgsfeltet. Skal rollen styrkes slik utvalget foreslår, må dette være en helhetlig og tverrsektoriell satsing. Frivilligsentralene bør forstås som en del av samfunnets samlede infrastruktur for mobilisering av frivillig innsats og utvikling av bærekraftige lokalsamfunn, ikke som et virkemiddel for én sektor alene. Dette forutsetter samordning på tvers av statlige sektorer og forvaltningsnivåer.

NFS støtter utvalgets forslag om å styrke frivilligsentralenes rolle som knutepunkt mellom kommune, frivillighet og lokalsamfunn.

Styrking av rammevilkårene

NFS støtter utvalgets forslag om å styrke tilskuddsordningen til frivilligsentralene.

Mange sentraler opplever i dag pressede økonomiske rammer, samtidig som forventningene til samarbeid, koordinering og utviklingsarbeid øker. Skal frivilligsentralene kunne ta en tydeligere rolle som knutepunkt og koordinator, må dette følges av tilstrekkelige økonomiske ressurser.

Vi deler utvalgets vurdering av at en styrket knutepunktfunksjon ikke kan realiseres innenfor dagens økonomiske rammer.

Kommunenes ansvar må tydeliggjøres

NFS mener at en styrket rolle for frivilligsentralene også forutsetter tydeligere forventninger til kommunene. Frivilligsentralene kan ikke alene bære ansvaret for samarbeid og samskaping mellom offentlig og frivillig sektor.

Skal frivilligsentralene lykkes som knutepunkt og koordinator, må kommunene legge til rette gjennom lokal frivillighetspolitikk, tydelig forankring i planer og strategier, faste samarbeidsarenaer og tilstrekkelige rammevilkår.

Samskaping er et gjensidig ansvar. En styrket frivilligsentralstruktur forutsetter at også kommunene utvikler kompetanse og kapasitet til å samarbeide med frivillig sektor på en systematisk og likeverdig måte.

Kompetanse og utvikling

NFS støtter utvalgets vurdering av behovet for et kompetanseløft.

En styrket rolle i skjæringspunktet mellom offentlig sektor, frivillighet og lokalsamfunn stiller økte krav til kompetanse innen samarbeid, samskaping, organisasjonsutvikling, frivillighetsledelse og lokalsamfunnsutvikling.

Kompetanseutvikling må derfor ses som en nødvendig del av satsingen på frivilligsentralene.

Tydeligere rolle – men rom for lokal tilpasning

NFS deler utvalgets vurdering av at dagens forskrift er for uklar når det gjelder frivilligsentralenes rolle, mandat og forventninger. En tydeligere forskrift kan bidra til bedre kvalitet, mer forutsigbarhet og et mer likeverdig samarbeid mellom kommune og frivillig sektor.

Samtidig vil vi understreke at frivilligsentralenes styrke nettopp ligger i deres lokale forankring og evne til å møte ulike behov i ulike lokalsamfunn.

NFS støtter en tydeliggjøring av frivilligsentralenes knutepunktfunksjon. Samtidig mener vi det er viktig å unngå en forståelse som gjør frivilligsentralene til rene koordineringsenheter. For mange sentraler er møteplassfunksjoner, frivillighetsmobilisering og lokale aktiviteter selve grunnlaget for rollen som knutepunkt og bindeledd i lokalsamfunnet.

Vi støtter en tydeliggjøring av knutepunktfunksjonen, men mener dette må skje på en måte som ivaretar frivilligsentralenes mangfold og handlingsrom. Frivilligsentralene har utviklet seg ulikt fordi lokalsamfunnene er ulike. En styrket knutepunktrolle bør derfor ikke innebære en ensretting av sentralenes virksomhet.

NFS mener frivilligsentralene også i framtiden må ha mulighet til å kombinere rollen som knutepunkt med møteplassfunksjoner, mobilisering av frivillige, lokale aktiviteter og utviklingsarbeid der dette er hensiktsmessig og svarer på lokale behov.

En styrket knutepunktrolle bør derfor bygge videre på frivilligsentralenes eksisterende styrker og lokale forankring, ikke erstatte dem. Frivilligsentralenes evne til å møte lokale behov er en av ordningens viktigste kvaliteter og må ivaretas i den videre utviklingen av forskriften og tilskuddsordningen.

Frivilligheten som medskaper

NFS støtter utvalgets understrekning av at frivilligheten ikke skal erstatte kommunenes lovpålagte oppgaver eller fagpersonell.

Frivilligheten bidrar med noe annet enn tjenesteproduksjon alene. Gjennom relasjoner, tillit, deltakelse og fellesskap skaper frivilligheten viktige verdier som styrker lokalsamfunn og forebygger behovet for mer omfattende tjenester.

NFS vil samtidig understreke at frivilligheten ikke er en automatisk tilgjengelig ressurs som kan settes inn der offentlige tjenester utfordres av kapasitets- eller ressursmangel. Frivillig innsats bygger på fri vilje, engasjement og lokal motivasjon.

En styrket knutepunktrolle må derfor ikke føre til at frivilligheten i større grad blir sett på som en reservekapasitet for kommunale tjenester. Frivillighetens styrke ligger nettopp i dens evne til å skape relasjoner, fellesskap og deltakelse som supplerer – men ikke erstatter – offentlige tjenester.

Frivilligheten må derfor forstås som en medskaper av velferd – ikke som en reservekapasitet for offentlig sektor.

Digital infrastruktur for lokal samhandling

NFS støtter utvalgets vurdering av at digitale løsninger kan styrke rekruttering, koordinering og informasjonsflyt mellom frivilligheten og kommunene. Vi savner imidlertid en omtale av InVi, frivilligsentralenes eget verktøy for strukturell samhandling.

InVi er tilgjengelig for alle landets frivilligsentraler og brukes blant annet til oppfølging av frivillige, aktiviteter, oppdrag, kommunikasjon og dokumentasjon. Løsningen omfatter også en foreningsportal, som brukes i over 100 kommuner og gir oversikt over lokale lag, foreninger og aktiviteter.

NOU-en viser dessuten til Frivilligbørs. NFS eier ikke konseptet, men tilbyr en felles nettside med informasjon, materiell og logo som gjør det enklere å gjennomføre Frivilligbørs lokalt.

InVi, foreningsportalen og Frivilligbørs understøtter samlet frivilligsentralenes knutepunktfunksjon. NFS mener derfor at staten bør bidra til å videreutvikle og spre eksisterende løsninger. Dersom det utvikles nye systemer, må disse understøtte og kunne samvirke med eksisterende løsninger.

Behov for en sterk nasjonal utviklings- og kompetansefunksjon

Skal frivilligsentralenes rolle styrkes nasjonalt, må også den nasjonale utviklings- og kompetansestrukturen styrkes. NFS spiller i dag en viktig rolle som interesse- og kompetanseorganisasjon, utviklingsaktør og nasjonal samordner for frivilligsentralene.

Dersom frivilligsentralene skal få et utvidet samfunnsoppdrag, vil behovet for veiledning, kompetanseutvikling, kvalitetsutvikling og erfaringsdeling øke.

Dersom frivilligsentralene skal få et tydeligere samfunnsoppdrag og en styrket rolle som knutepunkt, må også den nasjonale infrastrukturen styrkes.

NFS ivaretar i dag sentrale oppgaver knyttet til kompetanseutvikling, kvalitetsarbeid, erfaringsdeling, rådgivning og utvikling av frivilligsentralene. Et utvidet oppdrag for sentralene vil øke behovet for nasjonal støtte, koordinering og fagutvikling.

NFS mener derfor at en styrking av frivilligsentralenes rolle må følges av et tydeligere mandat og mer forutsigbare rammer for den nasjonale utviklings- og kompetansefunksjonen.

Oppsummering

Norges Frivilligsentraler støtter hovedretningen i utvalgets forslag og deler ambisjonen om å styrke frivillighetens rolle i framtidens velferdssamfunn.

Vi vil særlig framheve behovet for:

- Styrking av frivilligsentralenes rolle som knutepunkt og bindeledd.
- Dobling av tilskuddsordningen og styrkede økonomiske rammer.
- Økt satsing på kompetanseutvikling.
- Tydeligere rolleavklaring gjennom forskriften.
- Tydeligere forventninger til kommunenes rolle og ansvar i samarbeid med frivilligsentralene.
- Rom for lokal tilpasning og mangfold i frivilligsentralenes virksomhet.
- Videreutvikling av InVi som en felles digital infrastruktur for frivilligsentralenes knutepunkt- og samhandlingsfunksjon.
- Styrking av Norges Frivilligsentraler som nasjonal utviklings-, kompetanse- og interesseorganisasjon.
- Behovet for at staten behandler NOUen i de organer som har tildelt ansvar for frivilligsentraler.

Norges Frivilligsentraler mener at frivilligsentralene utgjør en del av samfunnets grunnleggende infrastruktur for frivillig innsats, deltakelse og fellesskap. Skal denne infrastrukturen utvikles videre, krever det en helhetlig nasjonal satsing med tydelige roller, langsiktige rammevilkår og et forpliktende samarbeid mellom stat, kommune og frivillig sektor.

Vi ser fram til å bidra videre i arbeidet med utviklingen av framtidens frivilligsentraler og framtidens velferdskommune.

September 2026

Norges Frivilligsentraler

